

Järkjärguline projekti arendamine

A. SISSEJUHATUS

A1. “Järkjärguline projekti arendamine” – mis see on?

A2. Miks seda tehnikat kasutada?

A3. Kuidas see toimib?

A4. Projekti loogika

A5. Pühendumus

A6. Projekti juhtimise võtmed

B. PROJEKTI PLANEERIMINE

B1. Probleemi määratlemine ja täpsustamine

B2. Probleemi põhjuste ja tagajärgede kindlakstegemine

B3. Projekti üldeesmärgi määratlemine

B4. Probleemi lahendamiseks vajalike asjaosaliste, inimeste ja inimgruppide määratlemine

B5. Projekti alternatiivlahenduste väljatöötamine

B6. Parima lahenduse või lahenduste kombinatsiooni valimine

B7. Eelduste, valitud lahendusvariandi puhul eeldatavate tingimuste määratlemine ja hindamine

C. PROJEKTI KOOSTAMINE

C1. Lühi- ja pikaajaliste eesmärkide väljatöötamine

C2. Tegevusplaani koostamine

C3. Eelarve koostamine

D. PROJEKTI JUHTIMINE

D1. Kvantitatiivsete tulemuste määratlemine

D2. Projekti tulemuste jätkuva monitooringu korraldamine

D3. Projekti üldise edukuse hindamise analüütilise kriteeriumi väljatöötamine

D4. Edasiste tegevusplaanide koostamine projekti jätkukestvuse tagamiseks

A. SISSEJUHATUS

A1. “Järkjärguline projekti arendamine” – mis see on?

Projekti planeerimise, elluviimise ja hindamise tehnika.

Võtmeomadused:

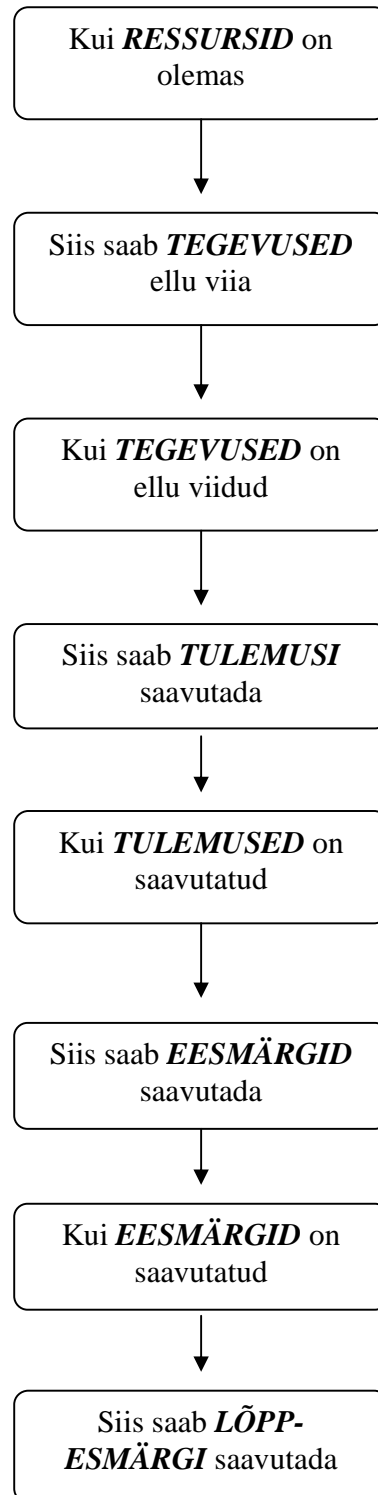
- Hõlmab projektist huvitatud ja projekti tulemusena mõjutatavate inimeste (asjaosaliste) panust
- Keskendub eesmärkidele ja tulemustele
- Kontrollib projekti ülesehituse loogilisust
- Otsib rohkem kui ühte võimalikku lahendust
- Aitab hinnata projekti riske
- Annab vahendid projekti edu või ebaedu hindamiseks
- Aitab koostada tööks vajalikke dokumente

A2. Miks kasutada “Järkjärgulist projekti arendamist?”

- Et vältida halbade projektide koostamist ja elluviimist
- Et määratleda selgelt projekti eesmärgid ja sihid
- Et tagada asjaosaliste piisav panus

A3. Kuidas “Järkjärguline projekti arendamine” toimib?

- Püstitab selgelt defineeritud eesmärgid
- Tagab kogu asjakohase informatsiooni arvestamise
- Saab kasutada praktilise töövahendina projekti erinevates staadiumites

A4. Projekti loogika

A5. Pühendumus

Projekti edukus sõltub inimestest

- Keda probleem mõjutab?
- Kas inimesed, keda probleem otseselt mõjutab, on kaasatud lahenduste otsimisse ja täideviimisesse?

Kaasa projekti inimesed, kes:

- Usuvad projekti üldisesse eesmärki
- On entusiastlikud lõpptulemuse suhtes
- On valmis pingutama projekti nimel ja pühendama selleks aega
- On valmis töötama
- On võimelised tegema keerulisi otsuseid
- On valmis ületama potentsiaalseid takistusi
- On motiveeritud projekti ellu viima
- On valmis teistega ühise eesmärgi nimel koostööd tegema

Projektile toetuse otsimine:

- Inimesed peavad soovima probleemile lahendust
- Lahendus peab olema võimete ja vahendite piires
- Inimestel peab olema usk projekti organiseerijate võimetusse
- Projektist saadav kasu peab olema nähtav

Et projekt oleks edukas, on tähtis luua:

- Ühine ettekujutus probleemist, mida soovitakse lahendada
- Pühendumus selgetele eesmärkidele

Projekti juhtimisel on tähtis õppida töötama:

- Ebakindlusega - kunagi ei suuda me koguda kõike võimalikku informatsiooni
- Subjektiivsete ettekujutuste ja hinnangutega - igal inimesel on oma ettekujutus tegelikkusest
- Paindlikult ja avatult - et arendada üksmeelt
- Suhtlema - kõigi projektist huvitatud ja mõjutatud inimestega
- Väljakutsetega - inimeste kaasamine, kes on probleemi tõttu kõige enam kannatanud, annab neile võimaluse õppida oma vigadest ja läbikukkumistest ning olla järgmise katsumuse ajal tugevam

A6. Projekti juhtimise võtmed

Muudatuse juhtimine on seesama, mis kompromissi leidmine “ideaalse” ja “tegelikult vastuvõetava” vahel.

Suhtlemine

- Hoiab projekti pidevalt käigus
- Aitab üles ehitada meeskonnatöö juhtimist ja koordineerimist ning aitab konflikte

Informatsiooni jagamine

- Säilitab inimeste huvi projekti vastu
- Arendab meeskonnatööd
- Aitab aru saada projekti eesmärkidest
- Suurendab teadlikkust ja jätkuvat toetust projektile

Kahepoolne suhtlemine

- Hoolitseb, et tekiks projektiga samastumine ja vastutustunne
- Tagab vajaliku tagasiside projekti kõigis staadiumites
- Paneb aluse asjaosaliste osavõtule otsustamises

B. PROJEKTI PLANEERIMINE

B1. Probleemi määratlemine ja täpsustamine

Üldine probleem

Mis on praegune seisund või probleem, mida muuta tahetakse?

Ahja jõe näide:

Ahja jõgi on reostunud

Taustainformatsioon

Kirjelda olukorda üldiselt minevikus ja praegu

Ahja jõe näide:

Ahja jõgi Põlva maakonnas on viimase 100 aasta jooksul olnud sissetuleku allikaks kalameestele ja turismiteenuste pakkujaile selles maapiirkonnas. Kohalikud kalamehed on enamasti müünud oma rikkaliku kalasaagi Tartu lahtisel turul. Põhiliseks turismiobjektiks Põlva maakonnas on Taevaskoja park Ahja jõe kaldal ja ilusad liivakivikaljude. Kuid praegu saavad kalamehed väiksema kalasaagi ja Taevaskoja park on muutunud turistidele vähem atraktiivseks, kuna Ahja jõgi on reostunud.

B2. Probleemi põhjuste ja tagajärgede kindlakstegemine

Põhjused

Mis on praeguse olukorra või probleemi otsesed põhjused?

Ahja jõe näide:

- *Praht, mille inimesed jõkke viskavad*
- *Piimakombinaat suunab heitveed jõkke*

Tagajärjed

Mis on praeguse olukorra või probleemi tagajärjed?

Ahja jõe näide:

- *Kalad surevad*
- *Põlva maakonda külastavate turistide hulk väheneb*
- *Saastatud vesi põhjustab terviseprobleeme kohalikele inimestele*
- *Kalamehed ja turismiga tegelevad ettevõtjad ei suuda oma peresid ära toita*

B3. Projekti üldeesmärgi määratlemine**Üldeesmärk**

Milline äratuntav kindel tulemus saavutatakse projekti lõpuks?

Ahja jõe näide:

Ahja jõe vee kvaliteedi ja kalade hulga viimine 1980 aasta tasemele ja koolituse korraldamine kohaliku kogukonnaliikmete keskkonnaalase teadlikkuse tõstmiseks.

B4. Probleemi lahendamiseks vajalike asjaosaliste, inimeste ja iningrupid määratlemine**Huvigrupi analüüs**

Kes saavad mõjutada projekti või keda mõjutab projekt?

Ahja jõe näide:

Kes kuuluvad huvigrupi	Kuidas nad on olukorraga seotud	Mis on nende tegevuse tulemus
Kalamehed	<ul style="list-style-type: none"> Püüavad Ahja jõest kala 	<ul style="list-style-type: none"> Nende sissetulekud pärinevad kalade müügist
Turistid	<ul style="list-style-type: none"> Tulevad Põlva maakonda puhkusele 	<ul style="list-style-type: none"> Kulutavad piirkonnas raha (näiteks restoranides, hotellides)
Ettevõtjad turismialal	<ul style="list-style-type: none"> Pakuvad oma teenuseid ja kaupu turistidele 	<ul style="list-style-type: none"> Nende sissetulekud pärinevad turistidele osutatud teenustest
Piimakombinaat	<ul style="list-style-type: none"> Suunab heitveed Ahja jõkke Annab tööd 400 kohalikule elanikule 	<ul style="list-style-type: none"> Vesi on saastatud Kohalikel inimestel on tööd
Elanikkond	<ul style="list-style-type: none"> Elavad Ahja jõe piirkonnas 	<ul style="list-style-type: none"> Kasutavad Ahja jõge meelelahutuslikel eesmärkidel
Kohalik omavalitsus	<ul style="list-style-type: none"> Hoolitseb piirkonna eest Kontrollib kohalikku seadusandlust Eraldab mõningaid rahalisi ressursse 	<ul style="list-style-type: none"> Piirkonna majanduslik ja sotsiaalne areng

B5. Probleemi alternatiivsete lahenduste väljatöötamine

Probleemi võimalikud lahendused

Millised tegevused aitavad probleemi kõrvaldada?

Ahja jõe näide:

- Põlva valla õpilaste keskkonnaalase koolituse programm
- Õpilaste nädalalõpu koristusreid, et puhastada Ahja jõge prügist
- Piimakombinaadi tehnoloogia kaasajastamine
- Filtrite lisamine piimakombinaadi heitvee käitlussüsteemile, et eemaldada peamised saasteained

Kõigi võimalike lahenduste analüüs

- Kas huvitatud inimesed ja inimeste grupid toetavad lahendusi?
- Kui suured on kulud?
- Millised on võimalikud kasud ja kahjud?

Ahja jõe näide:

<i>Võimalikud lahendused</i>	<i>Võimalikud kasud</i>	<i>Võimalikud ohud</i>
<i>Põlva valla õpilaste keskkonnaalane koolitus</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaasab kõige rohkem inimesi • Minimaalne kulu 	<ul style="list-style-type: none"> • Raske on muuta inimeste mõtte- ja käitumisviisi
<i>Jõe puhastamine nädalalõpul õpilaste poolt</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kohesed tulemused • Aktiivne osavõtt 	<ul style="list-style-type: none"> • Muudatus ei ole pikaajaline
<i>Piimakombinaadi tehnoloogia tänapäevastamine</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Moderniseerib kombinaadi • Kombinaat vastab EL standarditele 	<ul style="list-style-type: none"> • Kallis, nõuab suuri investeeringuid
<i>Piimakombinaadi heitveele filtrite lisamine</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kohesed tulemused • Kaasajastab kombinaadi vastavalt EL standarditele 	<ul style="list-style-type: none"> • Nõuab tehaselt või mõnest muust allikast palju raha

B6. Parima lahenduse või lahenduste kombinatsiooni väljavalimine

Kaalutle, milline projekt:

- Toimib kõige efektiivsemalt
- Vastab olemasolevatele teadmistele ja ressursidele
- Mõjutab kõige rohkem inimesi
- Omab kõige suuremat elanikkonna toetust

Ahja jõe näide:

Valitud lahendused:

- Nädalalõpu õpilaste puhastustöö kogu jõe ulatuses.

Põhjus: Jõgi puhastatakse piirkonnas elavate noorte poolt, kes näevad nii saastatuse põhjuseid kui ka oma töö koheseid tulemusi.

- Keskkonnaalane koolitusprogramm, et teadvustada õpilasi saaste pikaajalisest mõjust kaladele ja Ahja jõe üldisele seisundile.

Põhjus: Kui kohalikud õpilased mõistavad täiesti oma tegude tagajärgi, siis nad võivad muuta oma harjumusi ja seega aidata vähendada jõe saastatust tulevikus.

- Piimakombinaadi heitveele filtrite lisamine

Põhjus: Kohesed tulemused, mis väldivad saasteainete sattumist jõevette

Lahendus, mida ei valitud:

- Piimakombinaadi tänapäevastamine.

Põhjus: See ei vasta meie ressurssidele ja teadmistele. Siiski on kohalik omavalitsus nõustunud igal aastal suunama osa summasid fondi nii, et piimakombinaadi tänapäevastamist saab finantseerida viie aastaga.

B7. Eelduste, valitud lahendusvariandi puhul eeldatavate tingimuste määratlemine ja hindamine

Eeldatavad tingimused, mida projekti planeerijad ei saa kontrollida, kuid mis võivad projekti käigus probleeme põhjustada. Silmas tuleb pidada seda, mida kõik asjaosalised tahavad, usuvad, ootavad ja hindavad

Millised tingimused on vajalikud projekti eesmärgi saavutamiseks, eriti kui silmas pidada projektiväliseid inimesi

Jäta meelde:

- Mitmed projektid kukuvad läbi ebarealistlike või ebatäpsete ootuste tõttu
- Iga projekti käigus esineb ettearvamatuid olukordi
- Alati esineb sotsiaalseid, poliitilisi ja majanduslikke faktoreid, mis ei allu projekti kontrollile
- Eeldatavaid tingimusi tuleb hoolikalt uurida nendes punktides, kus tulemustes ei saa lõpuni kindel olla

Küsimused, mida tuleb esitada:

- Millised on tingimused, mida me ei saa kontrollida ja mis võivad põhjustada projekti läbikukkumise?
- Millised neist eeldatavatest tingimustest on olulise tähtsusega projekti edule?
- Kui mõni eeldatav tingimus ei esine prognoositud kujul, siis millist mõju see avaldab projekti edule?
- Mida saab teha, et mõjutada ja muuta situatsiooni, kui mõni eeldatav tingimus on ebarealistlik?

Ahja jõe näide:

Eeldatavad tingimused: (kriitilised projekti edukusele)

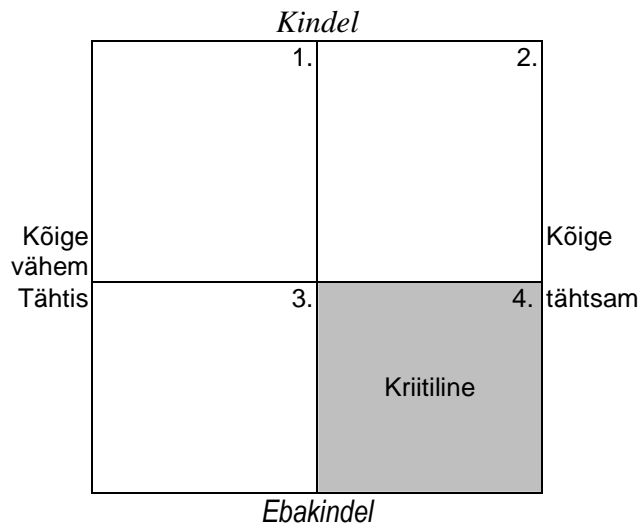
- Kohalikud noored inimesed tahavad puhastada jõge, parandada vee kvaliteeti ja kaitsta kalavarusid
- Vajalikud ressursid on saadaval (nagu tööriistad, veekvaliteedi jälgimise vahendid)
- Filtrite paigutamiseks kombinaati on olemas vajalikud ressursid ja kombinaadi omaniku nõusolek

Eeldused (vähem kriitilised)

- Kohalikud noored usuvad, et nad suudavad olukorda muuta
- Kohalik omavalitsus aitab tehasele filtrite paigaldamise osas survet avaldada ning toetab vajadusel rahaliselt

Eelduste kinnitamine:

- Otsida üles kohalikud noored, kes tahavad ise olukorda sekkuda ja samuti koolitada teisi vee kvaliteedi parandamise ja säilitamise tähtsuse alal, omades selleks inimlikke ja keskkondlikke kaalutlusi
- Leida vajalikud veekvaliteedi monitooringu vahendid ja eksperdid enne, kui projekti jätkatakse
- Rääkida kohaliku omavalitsusega ja kombinaadi omanikuga võimalikest tehnilistest lahendustest

EELDUSTE MAATRIKS*Kategooriad:*

1. Kindlad ja kõige vähem tähtsad: tingimused, mis ei ole eriti vajalikud projekti edukuse seisukohalt ning mille kohta teatakse, et nad on tõesed ja usaldusväärsed.
2. Kindlad ja kõige tähtsamad: tingimused, mis on tähtsad projekti edukuse seisukohalt ja mille kohta samuti teatakse, et nad on tõesed ja usaldusväärsed.
3. Ebakindlad ja kõige vähem tähtsad: tingimused, mille kohta ei teata, et nad on tõesed ja usaldusväärsed, kuid mis ei loe, kuna nad ei ole vajalikud projekti edukuse seisukohalt.
4. Ebakindlad ja kõige tähtsamad: kriitiline piirkond, kus projekti edukuseks vajalike tingimuste kohta ei teata kindlalt, et nad on tõesed ja usaldusväärsed. Need tingimused võivad mõjutada projekti edukust juhul, kui nad ei ole nii lihtsad kui eeldati. Need tuleb kinnitada enne projekti jätkumist.

5. PROJEKTI KOOSTAMINE

C1. Projekti lühi- ja pikaajaliste eesmärkide määratlemine

- Kuidas projekt ellu viiakse ja üldine eesmärk saavutatakse?
- Mida täpselt ette võetakse loodetud tulemuste saavutamiseks?
- **Kes, kui palju, mida, millal ja mis ajaks peab tegema?**

Lühiajaline eesmärk:

Tegevus, mille tagajärjeks on kohesed loodetud tulemused, mis on suunatud antud probleemi lahendamisele.

Ahja jõe näide:

2000 aasta juuniks on Põlva valla 10nda kuni 12nda klassi õpilased veetnud ühe nädalavahetuse, puhastades Ahja jõge ja selle ümbrust prügist.

Pikaajaline eesmärk:

Tegevus, mis on suunatud probleemi põhjuse vastu pikaajalises plaanis nii, et probleem tõenäoliselt enam ei korduks.

Ahja jõe näide:

2000 aasta juuniks on Põlva valla 10nda kuni 12nda klassi õpilased osalenud viiel keskkonnaalasel seminaril, mille eesmärgiks on muuta nende saastamiskäitumist, tehes nad teadlikuks inimeste poolt tekitatud saaste negatiivsest ja pikaajalisest mõjust looduskeskkonnale.

Teine pikaajaline eesmärk:

2000 aasta juuniks on piimakombinaat välja töötanud ja juurutanud heitvee filtrite süsteemi, mis vähendab saasteainete voolu jõkke vähemalt 50% võrra.

C2. Projekti tegevusplaani koostamine

Saadaolevad ressursid

- Inimesed, kes annavad oma panuse või osalevad projektis
- Vajalikud materjalid projekti läbiviimiseks
- Projektile kuluv raha
- Informatsioon, mis on vajalik probleemi analüüsimiseks.

Ahja jõe näide:

- Õpilased, õpetajad, Tartu Ülikooli professorid, teised eksperdid
- Prügikotid, rehad, vee kvaliteedi monitooringu vahendid, seminariruumid, pabertahvlid ja markerid
- Raha söögi ja transpordi jaoks
- Vee kvaliteedi ja kalavarude tase viimase 10 aasta jooksul

Projekti tegevused, ülesanded ja ajakava

Kindel protsess (mis, millal ja kuidas), mille läbi projekt saavutab oma eesmärgi, hõlmates ka informatsiooni kogumist monitooringu jaoks

Ahja jõe näide:

Lühiajaline eesmärk – õpilaste nädalalõpu koristustöö

Ülesanded	Ajakava					Vastutavad isikud		
	Mai 2000	Juuni 2000	Juuli 2000	Aug. 2000	Sept. 2000	Margit	Haimar	Rein
1. Koosolekute organiseerimine								
1.1. Päevakava koostamine	X					X		
1.2. Huvitatud asjaosaliste kutsumine	X					X		
1.3. Juhtgrupi määramine	X						X	
1.4. Puhastustööde vajaduste hindamine	X							X
1.5. Sobiva nädalalõpu valimine	X					X		
2. Nädalalõpul toimuvaks puhastustööks valmistumine								
2.1. Tegevuste kindlaksmääramine		X					X	
2.2. Ekspertide valimine ja kutsumine		X				X		
2.3. Õpilastest osalejate valimine			X					X
2.4. Toitlustamise ja transpordi organiseerimine			X			X		
2.5. Vajalike tööriistade valimine		X						X
3. Puhastustööde elluviimine								
3.1. Tööriistade ja toidu ostmine			X					X
3.2. Puhastusmeeskondade organiseerimine				X				X
3.3. Pikniku vormis lõunasöögi ettevalmistamine				X		X		
3.4. Ekspertide loengute organiseerimine				X			X	
3.5. Prahi viimine tuhastusahju				X				X
4. Hindamine								
4.1. Hindamisküsimustiku koostamine				X				X
4.2. Ekspertidelt tagasiside saamine					X			X
4.3. Tagasiside ülevaatamine					X		X	
4.4. Lõpparuande ettevalmistamine					X		X	
4.5. Lõpparuande jaotamine osalistele					X	X		

Pikaajalised eesmärgid – keskkonnaalased seminarid õpilastele

Ülesanded	Ajakava					Vastutavad isikud		
	Mai 2000	Juuni 2000	Juuli 2000	Sept. 2000	Okt. 2000	Tiina	Ahti	Alar
1. Koosolekute organiseerimine								
1.1. Päevakava koostamine	X					X		
1.2. Huvitatud asjaosaliste kutsumine	X					X		
1.3. Juhtgrupi määramine	X						X	
1.4. Seminari vajaduste hindamine	X							X
1.5. Seminari ajakava koostamine	X					X		
2. Seminari õppekavade koostamine								
2.1. Sobivate õppeainete valimine		X					X	
2.2. Igale õppeainele ekspertide meeskonna kindlaksmääramine		X						X
2.3. Kindlaks määrata nõudmised õpilastele		X						X
2.4. Seminari õppekavade visandi koostamine		X				X		
2.5. Tagasiside kogumine ekspertidelt ja teistelt õppekavade koostamisega seotud isikutelt			X			X		
2.6. Õppekavade ülevaatamine ja lõppversiooni koostamine		X	X					X
3. Õpetajate koolitamine								
3.1. Õpetajate koolitajate valimine			X					X
3.2. Koolituse vajaduste hindamine			X					X
3.3. Koolitusmaterjalide koostamine			X			X		
3.4. Õpetajate koolitamine				X				X
4. Seminaride läbiviimine								
4.1. Seminaridele vajalike materjalide ostmine				X		X		
4.2. Seminariruumide hankimine				X		X		
4.3. Igale seminarile õpetajate määramine				X				X
4.4. Igale seminarile õpilaste määramine				X		X		
4.5. Seminaride toimumine					X		X	
5. Hindamine								
5.1. Hindamisküsimustiku koostamine					X			X
5.2. Tagasiside saamine ekspertidelt					X			X
5.3. Tagasiside ülevaatamine					X		X	
5.4. Lõpparuande ettevalmistamine kolmes keeles (inglise, eesti, vene)					X		X	
5.5. Aruande jaotamine koolidele, osalejatele ja muudele asutustele					X	X		

C3. Projekti eelarve koostamine**Ahja jõe puhastamise projekt – näidiseelarve**
30 õpilast, 5 õpetajat, 3 eksperti

Kuluartiklid	Ühikut	Summa ühiku kohta (EEK)	Küsitud summa	Muudest allikatest saadav summa	Kogu- summa
1. Personal (s.h. 33% sotsiaalmaksu)					
Koordinaatori palk	1 kuu	7980		7980	7980
2. Transport					
2 bussi Põlvast jõe äärde (@ 2000 EEK)	2 bussi	2000	4000		4000
Ekspertide transport Põlvasse	3 sõitu	150	450		450
3. Majutus					
3 eksperti @300 EEK/päev	3 päeva	300	900		900
4. Seminari maksumus					
Majutuskohdade rent	5 päeva	4000		20000	20000
Õppealajuhataja töötasu	5 seminari	1000	5000		5000
Materjalid: tabelid, markerid	5 seminari	100	500		500
5. Toit					
38 osavõtjat – 2 lõunat puhastustöö jooksul	38 osavõtjat	150	5700		5700
5 loengu kohvipausid	35 osavõtjat	50	1750		1750
6. Puhastustöö varustus					
Prügikotid	200 kotti	3	500		500
Rehad	30 reha	80	2400		2400
Töökindad	30 paari	20	600		600
7. Mitmesugust					
Aruande tõlkimise kulud	50 lehte	50		2500	2500
Aruande trükkimise kulud	250 eksemplari	30	7500		7500
8. Administratiivkulud					
		5%	2994		2994
KOKKU			32394	30480	62874

D. PROJEKTI JUHTIMINE

D1. Kvantitatiivsete tulemuste määratlemine

Millised on loodetud tulemused, et saavutada projekti üldist eesmärki?

Ahja jõe näide:

- Jõe bakteriaalse taseme vähenemine 2001 aasta jaanuariks
- Kalavarude suurenemine 2001 aasta jaanuariks
- Õpilased läbivad eksami saaste mõju kohta 2000 aasta juuliks
- Prügi märkimisväärne vähenemine jõekaldal 2000 aasta juuliks

D2. Projekti tulemuste jätkuva monitooringu korraldamine

Monitooring

Projekti tulemuste pidev kontrollimine, mis põhineb mõõdetavatel näitajatel

Ahja jõe näide:

- Kas Ahja jõe vee kvaliteet on paranenud?
- Kas Ahja jões on rohkem kalu?
- Kas õpilased mõistsid saastamise halba mõju looduskeskkonnale?
- Kas õpilaste saastamisharjumused on muutunud?

Monitooringu näitajad

Muutuse mõõtmine

- Kvaliteet – Kui hästi viidi tegevused läbi?
- Kvantiteet – Kui suurel määral vastasid tulemused loodetud tulemustele?
- Aeg – Millal tegevus lõpetati?

Monitooringu vahendid

Kuidas me mõõdame muutuse taset (vahendid ja ajaline plaan)

Defineeri projekti näitajad

Ahja jõe näide:

- Ahja jõe kvaliteet on paranenud – heitvee saasteainete, mikroobide ja bakterite tase
- Kalade arv on Ahja jões suurenenud
- Õpilaste teadlikkus saastamise kahjulikkusest in suurenenud
- Õpilased on muutnud oma saastamisharjumusi

Määra kvaliteet, kvantiteet ja aeg, et esile tuua näitajaid

Ahja jõe näide:

- Ahja jõe vee kvaliteet on paranenud 1980nda aasta bakteritasemeni 2001 aasta jaanuariks
- 2001 aasta jaanuariks on kalade hulk Ahja jões suurenenud 25%
- 2001 aasta juuliks on 75% õpilastest läbinud eksami saastamise kahjulikkusest looduskeskkonnale
- 2001 aasta jaanuariks on Ahja jõe ääres prügi 50% vähem

Millised on tegelikud vahendid, et mõõta muutuse taset?

Ahja jõe näide:

- Vee kvaliteedi aruanded 2000 aasta veebruaris ja juulis ning 2001 aasta jaanuaris, et mõõta bakterite taset jões
- Näidisvõrgupüügi tulemused 2000 aasta veebruaris ja juulis ning 2001 aasta jaanuaris, et jälgida kalade arvu jões
- Rapordid fotodega, mis on tehtud kindlates kohtades ja prügi hulk, mis on kogutud kindlatel nädalalõppudel 2000 aasta veebruaris ja juulis ning 2001 aasta jaanuaris, et näha kas inimeste poolt põhjustatud prügi hulk on Ahja jões vähenenud
- Seminari juhendajate koostatud eksamid, et hinnata kui palju teadmisi looduskeskkonna kaitsmisest on õpilased omandanud

D3. Edasiste tegevusplaanide koostamine projekti jätkukestvuse tagamiseks

Hinnangu andmine

- Et määrata projekti pikaajalist, jätkuvat mõju
- Et näha, kas oli ootamatuid tulemusi
- Et näha, kas projekti eesmärgid on saavutatud ja kui ei ole, siis miks
- Et anlüüsida üldist protsessi ja otsustada kuidas oleks projekti võinud paremini täide viia
- Hindamine planeeri varakult, mitte protsessi lõpus
- Defineeri spetsiifilised tulemused

Hindamiskriteeriumid

- Sobivus – Kas me valisime välja parimad tegevused, et saavutada lõppeesmärki?
- Adekvaatsus – Kas projekti tingitud muutus oli piisav, et projekti üldse läbi viia?
- Efektiivsus – Kas muutus vastas ootustele? Kui ei, siis miks?
- Finantsjuhtimine – Kas projekt jäi määratud eelarve piiridesse? Kuhu ei jätkunud piisavalt vajalikke ressursse?
- Kõrvalmõjud – Kas projektil oli teisejärgulist kasu või negatiivseid tulemusi?
- Pikaajaline mõju – Kas kohalik elanikkond on võimeline projekti tulemusi säilitama?

Ahja jõe näide:

- *Kas kohalik elanikkond reageeris keskkonnaalasele koolitusele piisavalt, et programm oleks vaevalt väärt?*
- *Kas vee kvaliteet ja kalade arvukus paranesid märkimisväärselt?*
- *Kas kohalik elanikkond oli sama palju kaasatud kui 12nda klassi õpilased, kes osalesid seminaridel?*
- *Kas on tõendeid, et kogu elanikkond on muutnud oma suhtumist probleemi?*
- *Kas oli õige valik keskenduda spetsiaaltreeninguga rohkem nooremale põlvkonnale - potentsiaalsetele saastajatele tulevikus - kui vanemale elanikkonnale?*
- *Kas koostati keskkonnaalane käsiraamat, mida ka teised koolid kasutada saaksid?*

D4. Edasiste tegevusplaanide koostamine projekti jätkukestvuse tagamiseks

- Põhinedes hindamise tulemustele, kas on vaja veel mingeid tegevusi, et saavutada ja säilitada projekti üldeesmärk?
- Soovitused – Mis läks edukalt? Mida oleks saanud teisiti teha? Mida me projektilt õppisime?

Põhinedes monitooringu tulemustele ja hindamistulemuste analüüsile, milliseid järgnevaid samme saab astuda, et jätkata probleemide lahendamist? Millised ressursid (inimesed, organisatsioonid, kohalike omavalitsuse ametnikud, finatseerimisallikad) on kindlaks määratud, et neid samme ellu viia? Mis on järgnevate tegevuste loodetud tulemus?

Ahja jõe näide:

- *Soovitatud projekti kasutatakse pilootprogrammina teiste Kagu-Eesti saastatud jõgede puhastamiseks*
- *Konsulterida Haridusministeeriumiga, et lisada keskkonnaalsed seminarid 12nda klassi õppekavva üle kogu Eesti*
- *Kirjutada käsiraamat keskkonnaalaste programmide koostamiseks Eesti koolides*